

ertsreserves stilaan uitgeput en moet steeds dieper worden gegraven om rijke ertsen te vinden. Samen met de oplopende uitgaven voor energie en arbeid jaagt dit de productiekosten omhoog. Andere producenten zijn Rusland (12%) en Noord-Amerika (4%). Vorig jaar overtrof het aanbod de vraag met 91.000 troyounce. Dit was opmerkelijk, want het afgelopen decennium was er op één jaar na (2006) telkens een aanbodtekort.

VRAAG GOED OP PEIL

Palladium heeft een gelijkaardige chemische samenstelling als platina. Het is dan ook logisch dat beide metalen ongeveer dezelfde toepassingen kennen. Palladium is eveneens een basisbestanddeel van katalysatoren, maar heeft een aantal beperkingen. Tot 2004 kon het metaal alleen gebruikt worden om de uitlaatgassen van benzine-motoren te zuiveren, maar een technologische doorbraak zorgde ervoor dat nu ook dieselveertuigen uitgerust kunnen worden met een katalysator op basis van palladium.

Het marktaandeel in het segment van grote dieselveertuigen is voorlopig nog klein. Anders dan bij platina bleef de vraag naar palladium voor katalysatoren vorig jaar vrij goed op peil (50% van de totale vraag). Een mogelijke verklaring kan zijn dat een troyounce palladium minder dan een derde kost dan eenzelfde hoeveelheid platina.

Aan de aanbodzijde staat Rusland in voor de helft van het globale aanbod, gevolgd door Zuid-Afrika (35%) en Noord-Amerika (10%). Ondanks de forse prijsstijging in de eerste jaarhelft was 2008 voor palladium geen recordjaar. Een decennium geleden kende de palladiumprijs een prijsspiek van boven de 1.100 dollar voor een troyounce. Die kortstondige opleving kwam nadat Rusland, dat toen een nog groter aandeel had in de wereldproductie, in 1999 gewag maakte van een dreigende schaarste aan het metaal. Verschillende autoconstructeurs reageerden door grote voorraden in te slaan wat de prijs sterk omhoogdreef. Op een bepaald moment was palladium ruim dubbel zo duur als platina. Toen later bleek dat de paniek voorbarig was, stortte de prijs weer ineen. De afbouw van overtollige voorraden bleef nadien nog jaren de prijs bepalen. Ook nu nog bestaat onduidelijkheid over de omvang van de Russische voorraden. Rusland communiceert hierover niet omwille van strategische redenen, zodat het voor analisten gissen is hoe hoog de bovengrondse voorraden nu precies zijn.

NORMALE VERHOUDINGEN

2008 en 2009 waren in verschillende opzichten uitzonderlijke jaren voor de grondstoffenindustrie. Naar verwachting zal de situatie zich dit jaar wat meer normaliseren. Voor platina betekent dit onder meer een herstel van de traditionele verhoudingen aan de vraagzijde, waarbij de katalysatoren en andere industriële toepassingen opnieuw een groter gewicht zullen krijgen ten koste van de juwelenindustrie. De auto-sector leeft opnieuw op, met name dankzij de talrijke overheidsstimuli waar ook de andere afzetmarkten gedeeltelijk van profiteren. Ook het weer aanvullen van de voorraden zorgt voor extra vraag. Daarnaast spelen ook de steeds strengere milieuregels wereldwijd in de kaart van een hogere platinacconsumptie.

Dit jaar zal de vraag volgens analisten sneller oplopen dan het aanbod. De consensus is dat de mijnbouwproductie met 2,8 procent zal toenemen, terwijl de gecombineerde vraag 4,1 procent zal stijgen. Voor

2010 wordt dan ook opnieuw een aanbodtekort verwacht dat kan oplopen tot 70.000 troyounce. Toch is voorbehoud bij deze cijfers op z'n plaats. Er is een aantal onbekende factoren, zoals de kracht van het economisch herstel. Zet dit zich niet door zoals verwacht, dan kan zowel de vraag naar platina voor katalysatoren als de industriële vraag tegenvallen.

Bovendien is de vraag van beleggers moeilijk in te schatten. De voorbije jaren kwam de beleggersvraag telkens ruim boven de prognoses uit. Met name in China is platina erg populair. Het land importeerde vorig jaar 13 procent meer platina dan in 2008 en op de Shanghai Gold Exchange namen de verhandelde volumes met 28 procent toe. De sociale onrust in Zuid-Afrika is een belangrijke factor om rekening mee te houden aan de aanbodzijde, gezien de sterke geografische concentratie van de productie.

Bij palladium was er het voorbije decennium elk jaar een aanbodoverschot dat tussen de 500 en 2.000 ton schommelde. In 2010 zal de vraag volgens analisten met 5,2 procent toenemen, terwijl het aanbod met slechts 1,8 procent zal stijgen. Daardoor zal het overschot terugvallen van 600.000 ton vorig jaar naar 500.000 ton in 2010. Aan de vraagzijde tekenen zich dezelfde tendensen af als bij platina, waardoor met name de interesse van beleggers voor het metaal bepalend zal zijn voor de prijsontwikkeling.

BELEGGINGSMOGELIJKHEDEN

In 2007 werden de eerste trackers geïntroduceerd, die het mogelijk maakten te beleggen in fysiek platina en palladium. Het betrof twee producten van de Zwitserse Zürich KantonalBank, die noteren op de Swiss Exchange. Een jaar later kwam de rest van Europa aan de beurt toen ETF Securities op Euronext en de London Stock Exchange trackers op platina en palladium lanceerde. Sinds een aantal maanden kunnen ook Amerikaanse investeerders via trackers in beide metalen investeren. De uitgevers berekenen wel jaarlijks (beperkte) beheerskosten.

Ook wie liever in aandelen investeert, heeft voldoende keuzemogelijkheden. De grootste platinaproductanten zijn Anglo American Platinum, Lonmin en Impala (alle uit Zuid-Afrika) en Norilsk Nickel (Rusland). Dit laatste bedrijf is ook de grootste palladiumproducent ter wereld. Daarnaast kan de belegger nog met talrijke derivaten, zoals turbo's, met een hefboom op platina en palladium inspelen. ■